

Millî Mücadele'de
Mustafa Kemal Paşa'nın
Yabancılarla Temas ve Görüşmeleri
(Asker, Siyasî Temsilci ve Gazeteciler)

Doç. Dr. Cemal GÜVEN

EĞİTİM
yayınevi

EĞİTİM YAYINEVİ

**Millî Mücadele’de
Mustafa Kemal Paşa’nın
Yabancılarla Temas ve Görüşmeleri
(Asker, Siyasî Temsilci ve Gazeteciler)**

Doç. Dr. Cemal GÜVEN

Copyright © Bu kitabın tüm hakları EĞİTİM YAYINEVİ’ne aittir. Her hakkı saklıdır.
Eğitim Yayınevi ® Eğitim Kitabevi’nin tescilli markasıdır.

**DİZGİ & KAPAK TASARIMI
EĞİTİM YAYINEVİ
DİZGİ BİRİMİ**

**BASKI VE CİLT
Olgun-Çelik Ofset
Yeni Matbaacılar Sitesi Yayın Cad. No: 91
TEL: 0332 342 32 20
Sertifika No: 18394**

**1. Baskı
Nisan - 2012**

**ISBN: 978-605-4392-80-3
Yayınevi Sertifika No: 14824**

**EĞİTİM KİTABEVİ
Rampalı İş merkezi Kat: 1 No: 121
Tel&Faks : (0332) 351 92 85 Meram/KONYA
egitimkitabeviyay@hotmail.com
İnternette sipariş için
www.kitapmatik.com.tr**

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	III
ÖN SÖZ	V
KAYNAKLAR	VII
GİRİŞ	11

I. BÖLÜM

ARAYIŞ: İSTANBUL GÜNLERİ

1.1. İlk Temas: Daily Mail Muhabiri G. Ward Price.....	15
1.2. Çanakkale Hatırlanıyor: General William Riddell Birdwood.....	21
1.3. Türk Dostluğuna Önem Veriliyor: İtalyan Yüksek Komiseri Kont Carlo Sforza	22
1.4. İngiliz İstihbaratından Bir Rahip: Frew	31

II. BÖLÜM

MÜCADELE BAŞLIYOR: SAMSUN'DAN ANKARA'YA

2.1. İngilizler Takipte: İstihbarat Subayları L.H. Hurst ve Salter	35
2.2. Blöf ve Meydan Okuma: Erzurum'da İngiliz Albayı Alfred Rawlinson	43
2.3. Kongre Amerika'yı Tartışırken Sivas'ta Bir Amerikalı: Gazeteci Louis Edgar Browne	56
2.4. Manda Heyeti Sivas'ta: General James Guthrie Harbord.....	72
2.5. Fransa Arayışta: General Charles François Georges Picot	90

III. BÖLÜM

OTORİTE VE ZAFER: TBMM'NİN AÇILIŞINDAN BÜYÜK ZAFER'E

3.1. Fransızlarla Temas ve Görüşmeler	103
3.1.1. İlk Resmî Temas: Robert de Caix	103
3.1.2. Bir Dost Katkısı: Gazeteci Yazar Berthe Georges Gaulis	108
3.1.3. Fransa ile Uzlaşma: Franklin Bouillon.....	121
3.1.4. Pierre Loti'nin Halefi Bir Dost: Claude Farrere	136
3.1.5. Taarruz Arifesinde Dostluk Pekişiyor: Albay Mougin.....	160
3.2. Sovyet Rusya Elçileriyle Temas ve Görüşmeler	168
3.2.1. İlk Diplomatik Temas: Budu Mdivani.....	168
3.2.2. Türk-Fransız Yakınlaşmasından Endişeleniliyor: S. P. Natsarenius	171
3.2.3. Aktif Bir Diplomatla Pekişen Mütteliklik: Semiyon İvanoviç Aralov	174

3.3. Doğu Ülkeleri Elçileriyle Temas ve Görüşmeler	191
3.3.1. Endişeli Bir Diplomasi: Gürcistan Elçisi Simeon Mdivani	191
3.3.2. İngiliz Karşıtlığı ve Kardeşlik: Afgan Elçisi Sultan Ahmet Han.....	194
3.3.3. Samimi Bir Diplomasi: Azerbaycan SSC Elçisi İbrahim Abilov	201
3.3.4. Türk Sovyet İlişkileri Pekiyor: Ukrayna SSC Olağanüstü Elçisi Mihail Vasilyeviç Frunze.....	207
3.3.5. Buhara'dan Mütevazi Bir Heyet: Buhara SSC Kasidleri Mehmet Nazri ve Mehmet Receb.....	215
3.3.6. İngiliz Etkisinin Geciktirdiği Bir Temas: İran Elçisi Mümtazüddeve İsmail Han.....	217
3.4. İtalyanlarla Temas ve Görüşmeler	224
3.4.1. Gayriresmî Bir İmtiyaz Arayışı: Yarbay Fago	224
3.4.2. İmtiyaz ve Bağımsızlık Arayışlarının Tıkadığı Bir Siyaset: Cavaliere Tuozzi.....	228
3.5. İngilizlerle Temas ve Görüşmeler	232
3.5.1. İngiliz Politikasına Muhalif Bir Türk Muhibbi: General Charles Townshend	232

IV. BÖLÜM

TAARUZ SONRASI GELİŞEN SİYASET: İZMİR'DEN MUDANYA'YA

4.1. Mütareke Öncesi Güvensizlik: İngiliz Konsolosu Harry Lamb	257
4.2. Boğazlar Bunalımı Sürecinde Fransa Devrede: Yüksek Komiser Pelle	262
4.3. Savaşı Durduran Müzakereci: Franklin Bouillon	274
SONUÇ	285
KAYNAKÇA	295
EKLER	309
DİZİN	331

KISALTMALAR

AAM.	: Atatürk Araştırma Merkezi
ATASE (ATA)	: Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Arşivi Atatürk Koleksiyonu
ATASE (İSH)	: Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Dairesi Başkanlığı Arşivi İstiklâl Harbi Koleksiyonu
BCA.	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Bkz.	: Bakınız
BMM	: Büyük Millet Meclisi
C.	: Cilt
HTVD	: Harp Tarihi Vesikaları Dergisi
KB.	: Kültür Bakanlığı
RSFSC	: Rusya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti
s.	: Sayfa
SSC	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBMM GCZ	: Türkiye Büyük Millet Meclisi Gizli Celse Zabıtları
TBMM ZC	: Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi
TİTE. Arşivi	: Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi
TTK.	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	: Yayınları

ÖN SÖZ

Tarih milletlerin var olabilmek adına verdiği mücadelelerle doludur. Bu mücadelelerden başarı ile çıkan milletler varlıklarını günümüze kadar taşıyabilmiş, başaramayanlar ise tarih sahnesinden silinip gitmiştir. İstiklâl Harbimiz de Türk milletinin tarih sahnesine çıktığı günden bugüne var olmak adına verdiği mücadelelerin en önemli ve en son merhalesidir.

Pek çok yönüyle incelenerek ortaya konulması gereken bu dönemin lâıykıyla anlaşılabilmesi için üzerinde durulması gereken konulardan biri de Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Mücadele döneminde yabancı asker, siyasî temsilci ve gazetecilerle temas ve görüşmeleridir. Yapılan bu çalışmayla; Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Mücadele dönemi dışı siyaset ilkeleri, liderlik vasıfları, Avrupa kamuoyunda aleyhimize olan fikirlerin izalesi için yaptığı çabalar, uyguladığı metot ve siyasî dehası da gözler önüne serilmeye çalışılmıştır.

Bu temas ve görüşmelerin bütünüyle incelenmesi; Mustafa Kemal Paşa'nın sergilediği tavrın, aslında temel bir prensip çerçevesinde odaklandığını göstermektedir. Bu da, Erzurum ve Sivas Kongreleri kararlarıyla tespit edilip Misak-ı Millî'de ifadesini bulan ve tüm temas ve görüşmelerinde temel hareket noktasını oluşturan tam bağımsızlıktır. Nitekim bu amaçtan hareketle bütün bu temas ve görüşmeleri barışa giden yolda birer basamak olmuştur.

Bu eser, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bilim Dalı'nda 2005 yılında Prof. Dr. Osman Akandere'nin danışmanlığında tamamladığım, "*Millî Mücadele Döneminde Mustafa Kemal Paşa'nın Yabancı Asker, Siyasî Temsilci Ve Gazetecilerle Temas Ve Görüşmeleri (Mondros'tan Mudanya'ya Kadar)*" adlı Doktora tezinin kısmî olarak düzenlenmiş halidir. Belirtilen doktora tezi, SÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 2002/39 nolu proje olarak desteklenmiştir. Katkılarından dolayı adı geçen kuruma teşekkür ederim.

Her zaman desteğini gördüğüm Değerli Hocam Prof. Dr. Osman Akandere'ye, gerek araştırma sürecinde, gerekse de araştırmanın sonuçlanması aşamasında yardımlarını esirgemeyen kıymetli hocalarım, Prof. Dr. Nuri Köstüklü'ye, Prof. Dr. Ramazan Tosun'a, Prof. Dr. E. Semih Yalçın'a ve Doç. Dr. Yaşar Semiz'e; tashihte önemli katkıları olan arkadaşlarım A. Barış Kestel'e ve Okt. Mustafa Zenginbaş'a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Doç. Dr. Cemal GÜVEN

Konya 2012